

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних і самостійних робіт студентів

з дисципліни

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА

*(для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форм навчання
за спеціальністю 7.03050401 «Економіка підприємства»)*

Методичні вказівки до виконання практичних і самостійних робіт студентів із дисципліни «Економічна діагностика» (для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форми навчання за спеціальністю 7.03050401 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: С. М. Глухарєв. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 30 с.

Укладач: **С. М. Глухарєв**

Методичні вказівки побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу

Рецензент: доктор екон. наук, проф. П. Т. Бубенко

Затверджено на засіданні кафедри міської і регіональної економіки,
протокол № 3 від 13.10.2010 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Навчальна програма курсу.....	5
Модуль 1.1 Діагностика, як інструмент забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства у конкурентному середовищі.....	5
Модуль 1.2 Діагностика потенціалу підприємства та оцінка його стану.....	6
2. Теми рефератів і практичні завдання до вивчення тем.....	8
2.1 Предмет, метод, сутність і завдання економічної діагностики.....	8
2.2 Діагностика конкурентного середовища.....	8
2.3 Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів.....	11
2.4 Діагностика конкурентоспроможності підприємства.....	13
2.5 Діагностика конкурентоспроможності продукції підприємства.....	15
2.6 Діагностика майна і ринкова ціна підприємства.....	18
2.7 Управлінська діагностика.....	20
2.8 Діагностика виробничого потенціалу підприємства.....	21
2.9 Фінансова діагностика.....	23
2.10 Діагностика економічної безпеки підприємства.....	25
2.11 Діагностика економічної культури підприємства	27
Список джерел.....	27

ВСТУП

Курс «Економічна діагностика» посідає значне місце в системі підготовки студентів за спеціальністю 7.03050401 «Економіка підприємства», відіграє вирішальну роль у їхньому формуванні як фахівців-економістів або магістрів із економіки, здатних вирішувати практичні завдання в галузі економіки, проводити якісний і глибокий аналіз діяльності підприємств різноманітних організаційних форм, напрямків спеціалізації та форму власності.

Ці методичні вказівки узагальнюють багаторічний досвід кафедри міської і регіональної економіки, пов'язаний розробкою методичної допомоги в організації проведення практичних робіт зі студентами. Вони викладені відповідно до чинних нормативних актів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, що регламентують підготовку спеціалістів і магістрів із економіки.

Головними завданнями методичних вказівок є:

- своєчасне ознайомлення студентів, особливо тих, які навчаються заочно, із тематикою та логічною структурою курсу, характером вимог і порядком виконання практичних робіт, а також завданнями для самостійного опрацювання;
- запобігання виникненню помилок і внесення плановірності в роботу студентів і викладача;
- підвищення якості навчання.

Розумна регламентація вимог і завдань, визначених цими методичними вказівками, на думку автора, повинна стимулювати опрацювання основних навичок проведення комплексної оцінки діяльності підприємства з урахуванням творчого підходу до формулювання висновків і рекомендацій, зважаючи на загальнообов'язкові вимоги до оформлення та порядку проведення практичних робіт.

Методичні вказівки містять навчальну програму курсу, теми для самостійного опрацювання питань із економічної діагностики підприємства, теми рефератів із дисципліни «Економічна діагностика» і перелік джерел, достатній для вивчення дисципліни та виконання самостійної роботи.

Оскільки навчальна дисципліна має проблемний характер, самостійна робота передбачає творчий підхід студента до вивчення тем. Зокрема, слід звертати увагу на чітке визначення понять, категорій економічної діагностики та формування власного погляду студента на їхній зміст. Важливе значення має врахування галузевих особливостей діагностики, перш за все, специфіки економічної діагностики фармацевтичних підприємств. Підчас самостійної роботи студент повинен звернути увагу на обґрунтування вибору методів діагностики, а також на необхідність дослідження тих чи інших питань за різними літературними джерелами, що відбивають різноманітність підходів.

1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Структура та зміст дисципліни

Тематичний план лекцій

Модуль 1.1 Діагностика, як інструмент забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства у конкурентному середовищі.

Тема 1. Предмет, метод, сутність і завдання економічної діагностики.

Економічна діагностика: сутність, класифікація за ознаками. Інструментарій економічної діагностики. Застосування економічної діагностики на практиці. Структура економічної діагностики. Структура навчальної дисципліни. Методи економічної діагностики. Предмет і завдання навчальної дисципліни.

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства.

Поняття конкурентного середовища підприємства: умови його формування та чинники впливу. Склад конкурентного середовища. Фактори конкурентного середовища. Характеристики конкурентного середовища. Методика діагностики конкурентного середовища. Роль державного регулювання конкуренції, гостроти конкурентної боротьби у процесі діагностики.

Тема 3. Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів.

Конкуренція як основний зміст відносин між підприємствами в умовах ринку. Параметри оцінки конкурентів. Визначення головних конкурентів у

процесі діагностики. Класифікація типів конкурентів, «Анкета для аналізу та оцінки конкурентів». Стратегічні групи конкурентів: поняття, необхідність дослідження й їх оцінка та характеристика. Карта стратегічних груп конкурентів. Результати аналізу стратегічних груп та їхнє застосування. Джерела й методи одержання інформації для аналізу діяльності конкурентів.

Тема 4. Діагностика конкурентоспроможності підприємства.

Поняття конкурентоспроможності підприємства. Конкурентні переваги. Ключові фактори успіху. Конкурентний потенціал. Класифікація конкурентних переваг. Динамічний характер конкурентоспроможності підприємства. Взаємозалежність конкурентоспроможності підприємства і конкурентоспроможності продукції. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства. Застосування результатів діагностики конкурентоспроможності підприємства.

Тема 5. Діагностика конкурентноздатності продукції.

Поняття конкурентоспроможності продукції. Її роль у конкурентоспроможності підприємства. Алгоритм визначення конкурентоспроможності товару. Конкурентоспроможність продукції та життєвий цикл товару. Параметри конкурентоспроможності товару. Технічні, економічні й нормативні параметри. Результати діагностики конкурентоспроможності продукції та їхнє застосування.

Тема 6. Діагностика майна, ринкова ціна підприємства.

Вартість господарюючого суб'єкта: концепції природи вартості, предмет, мета та принципи оцінки. Підготовка інформації, що використовується під час оцінки вартості підприємства. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Процедури й методи оцінки. Корегування вартості.

Модуль 1.2 Діагностика потенціалу підприємства та оцінка його стану.

Тема 7. Управлінська діагностика.

Мета, принципи та методи управлінського аналізу. Визначення стратегічних ресурсів підприємства та сфер діяльності. Конкурентні переваги підприємства. Наявні підходи до визначення структури управлінського аналізу.

Тема 8. Діагностика виробничого потенціалу підприємства.

Поняття виробничого потенціалу. Характеристики виробничого потенціалу підприємства. Системні характеристики. Структурні характеристики. Кількісні характеристики. Якісні характеристики. Історичні умови формування та функціонування виробничого потенціалу. Соціально-економічні наслідки його використання. Оцінювання виробничого потенціалу. Ресурсний, структурний і цільовий підходи до визначення виробничого потенціалу. Показники оцінки виробничого потенціалу. Результати оцінки ВП та їхнє застосування.

Тема 9. Фінансова діагностика.

Фінансова діагностика: основні положення, об'єкти й суб'єкти аналізу, інструментарій фінансової діагностики. Діагностика підприємства за допомогою балансу і звіту щодо фінансових результатів. Діагностика підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів.

Тема 10. Діагностика економічної безпеки підприємства.

Поняття економічної безпеки. Джерела економічної небезпеки. Економічна безпека підприємства: зміст, форми вияву, наслідки порушення. Кількісна оцінка економічної безпеки підприємства. Показники економічної безпеки: економічний зміст і методи розрахунків. Загальні та спеціальні показники. Проблема інтегральної оцінки економічної безпеки. Основні напрямки досягнення відносної економічної безпеки підприємства в умовах ринкової економіки.

Тема 11. Діагностика економічної культури підприємства.

Поняття економічної культури. Структура економічної культури. Вплив економічної культури на діяльність підприємства. Економічна культура й стратегії фірми. Особливості економічної культури підприємств в Україні. Алгоритм діагностики економічної культури підприємства.

2. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ І ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ

2.1. Предмет, метод, сутність і завдання економічної діагностики.

2.1.1. Теми рефератів.

- 1) Аналіз підходів до визначення економічної діагностики.
- 2) Поняття економічної діагностики: зміст, обґрунтування.
- 3) Місце економічної діагностики в управлінському консультуванні.
- 4) Економічна, медична, технічна, соціальна діагностика: спільне та відмінне.
- 5) Завдання економічної діагностики в умовах ринкової економіки.
- 6) Структура економічної діагностики.
- 7) Зв'язок економічної діагностики з іншими навчальними дисциплінами.
- 8) Галузеві особливості економічної діагностики.
- 9) Аналіз методів економічної діагностики.
- 10) Види економічної діагностики.

2.2. Діагностика конкурентного середовища

2.2.1. Теми рефератів.

- 1) Поняття і характеристика конкурентного середовища підприємства.
- 2) Аналіз структури зовнішнього середовища підприємства.
- 3) Конкурентне середовище підприємства за М. Потером та його оцінка.
- 4) Аналіз характеристик конкурентного середовища.
- 5) Оцінка державного регулювання конкуренції як характеристики зовнішнього середовища підприємства.
- 6) Діагностика гостроти конкурентної боротьби.
- 7) Оцінка привабливості галузі як характеристики конкурентного середовища.
- 8) Роль SWOT - аналізу під час діагностики конкурентного середовища підприємства.
- 9) Побудова профілю конкурентного середовища як метод оцінки його впливу на підприємство.
- 10) Тенденції розвитку конкурентного середовища і діагностика його впливу на підприємство.

2.2.2. Практичні завдання для самостійної роботи.

Завдання 1

Методом експертних оцінок дібрано та проранжовано перелік факторів зовнішнього середовища підприємства, які найбільше впливають на перспективи розвитку останнього - позитивно чи негативно. Кожен із цих чинників відповідно до його вагомості для галузі може мати оцінку за балами від 1 до 3, а також, відповідно до його впливу на підприємство - від 1 до 3 балів. Обчислити комплексний показник впливу кожного з цих факторів на підприємство з урахуванням його позитивності чи негативності. Накреслити профіль середовища для всього переліку чинників таблично й графічно (табл. 1).

Таблиця I

№ з/п	Фактори зовнішнього середовища	Важливість для галузі	Вплив на підприємство	Позитивність чи негативність впливу (+,-)
1	Фінанси, відсоткова ставка за кредитом	3	1	+
2	Місцеві податки	1	1	+
3	Конкуренти	2	2	+
4	Партнери	3	3	-
5	Місцеві органи влади	3	1	-
6	Профспілки	2	2	-
7	Постачальники	1	3	-
8	Споживачі	2	1	-

Завдання 2

Зовнішнє й внутрішнє середовище підприємства характеризується факторами, наведеними в табл. 2:

I. Зовнішнє середовище

Таблиця 2

Фактор	Імовірність дії фактору	Вплив фактору
1	2	3
1. Підвищення попиту на продукцію	низька	високий
2. Зниження %-вої ставки за кредитом	низька	середній
3. Підвищення податків	середня	високий стан
4. Підвищення рівня цін на продукцію	висока	середній
5. Активізація профспілок з метою підвищення зарплати	висока	легкий удар
6. Поява нових ринків збуту	середня	низький
7. Поява товарів-замінників	низька	критичний стан
8. Диверсифікація, випуск нових видів продукції	низька	високий
9. Підвищення цін на сировину	висока	важкий стан
10. Поява нових технологій у конкурентів	низька	руйнівний стан

II Внутрішнє середовище

1. Технічний досвід виробництва певної продукції.
2. Недостатній розвиток сервісу, нецінових методів конкуренції
3. Неефективна система управління.
4. Кваліфікований персонал.
5. Великі виробничі запаси.
6. Розгорнута мережа збуту.
7. Передові технології.
8. Повільне оновлення асортименту.
9. Низькі витрати.
10. Низький асортимент продукції.

Необхідно:

1) Побудувати матрицю SWOT-аналізу, за допомогою якої дати оцінку різним комбінаціям можливостей і загроз конкурентного середовища підприємства, пов'язаними з його сильними й слабкими сторонами.

Дійти висновків щодо можливих стратегій.

2) Побудувати матриці оцінок загроз і можливостей конкурентного середовища, виходячи з яких:

а) ранжувати можливості і загрози відповідно до полів, до яких вони потрапляють;

б) виявити критичні зовнішні фактори й конкурентні переваги.

Завдання 3

Схарактеризувати фактори, що визначають гостроту конкурентної боротьби й напрямки їх впливу для фармацевтичного підприємства.

2.3. Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів

2.3.1. Теми рефератів.

- 1) Місце конкуренції в ринковій економіці.
- 2) Інформаційні проблеми оцінки діяльності конкурентів.
- 3) Сильні й слабкі сторони конкурента: поняття, склад, діагностика.
- 4) Мета й завдання аналізу й діагностики конкурентів.
- 5) Вплив і оцінка головних конкурентів.
- 6) Фактори оцінки конкурентів.
- 7) Класифікація типів конкурентів та оцінка їхнього протистояння за Омаї та М. Портером.
- 8) Стратегічні групи конкурентів та оцінка їх протистояння.
- 9) Використання позиційної карти для діагностики протистояння підприємств-конкурентів.
- 10) Методи одержання економічної інформації про конкурентів.

2.3.2. Практичні завдання для самостійної роботи.

Завдання 1

На основі даних про конкурентне протистояння підприємств, наведених у табл. 3:

- 1) заповнити матрицю конкурентного профілю;
- 2) визначити конкурентну позицію кожного підприємства та виявити основного конкурента.

Таблиця 3 Показники конкурентного протистояння підприємств

Ключові фактори успіху	Вагова оцінка фактору	Підприємство А	Підприємство В	Підприємство С
		Рейтинг (бали)	Рейтинг (бали)	Рейтинг (бали)
1. Частка ринку	0,15	2	4	3
2. Можливості цінового маневрування	0,15	3	2	3
3. Фінансові можливості підприємства	0,2	2	3	4
4. Якість продукції	0,4	2	4	3
5. Дисципліна поставок	0,1	3	2	4
Усього	1,0			

Завдання 2

Група підприємств, що виробляють аналогічну продукцію, конкурують на ринку. Вихідні дані наведено в таблиці 4.

Таблиця 4 Показники діяльності підприємств

Підприємство	Обсяг продажу, тис. од. на 1 рік	Співвідношення "Ціна/якість"
№1	150	Високе
№2	130	Високе
№3	156	Середнє
№4	180	Середнє
№5	140	Низьке
№6	255	Високе

Необхідно:

1. Побудувати позиційну карту в координатах «Ціна/якість», «Ціна/Обсяг продажів». Обсяг продаж вважати:

- низьким - до 150 тис. од./рік
- середнім - 150-180 тис. од./рік
- високим - вище 180 тис. од./рік

2. На основі позиційної карти оцінити протистояння підприємств-конкурентів.

Завдання 3

Навести максимально повний перелік параметрів оцінки конкурентів підприємства житлово-комунальної галузі.

2.4. Діагностика конкурентоспроможності підприємства

2.4.1. Теми рефератів

- 1) Аналіз підходів до визначення конкурентоспроможного підприємства.
- 2) Поняття конкурентоспроможності підприємства: зміст, значення для діагностики.
- 3) Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства.
- 4) Використання методу експертних оцінок для діагностики конкурентоспроможності підприємства: переваги й недоліки.
- 5) Оцінка конкурентоспроможності підприємства й ключові фактори успіху.
- 6) Використання методу радара для діагностики конкурентоспроможності підприємства.
- 7) Особливості оцінки конкурентоспроможності фармацевтичного підприємства.
- 8) Конкурентоспроможність підприємства і конкурентоспроможність його продукції: зв'язок під час діагностики.
- 9) Метод Ж. Ж. Ламбена.

2.4.2. Практичні завдання для самостійної роботи.

Завдання 1

Фірми № 1, 2, 3, 4 конкурують на ринку. Виходячи з даних, наведених у таблиці 5, проаналізувати й оцінити конкурентоспроможність фірм за методом Ж. Ж. Ламбена.

Таблиця 5 Показники діяльності фірм-конкурентів

Показники	Фірма № 1	Фірма № 2	Фірма № 3	Фірма № 4
1. Собівартість одиниці продукції, грн.	40	46	35	38
2. Обсяг продажів, тис. грн.	70	300	200	55
3. Ціна одиниці продукції, грн.	48	50	40	43

Завдання 2

Дати оцінку конкурентоспроможності конкретного житлово-комунального підприємства.

Завдання 3

Фірми № 1, 2, 3 конкурують на ринку. Виробляють і реалізують аналогічну за призначенням продукцію. У таблиці 6 наведені показники діяльності фірм, які визначені для проведення порівняльного аналізу їх конкурентоспроможності.

Таблиця 6 Показники діяльності фірми

Показники	Фірма № 1	Фірма № 2	Фірма № 3
1. Ціна одиниці продукції, грн./од.	21	19	23
2. Показник якості продукції	0,95	1,0	1,25
3. Показник конкурентоспроможності продукції	1,1	1,0	1,15
4. Показник ефективності системи збуту, бали	7	3	8
5. Показник ефективності системи просування продукції на ринок, бали	5	6	4

Необхідно:

Провести багатовимірний (таксонометричний) порівняльний аналіз конкурентоздатності фірм методом радару.

Методичні вказівки. Радіус оцінювального круга дорівняти 10 балам. Під час розрахунків площ дорівняти 1 бал = 1 см.

Показники, наведені не в балах, необхідно перевести в бали. Урахувати, що показники можуть бути стимуляторами, тобто з їхнім зростанням зростає й конкурентоспроможність. При цьому перехід до бальної оцінки провадиться за формулою:

$$Б = 10 \times П / П_{\max},$$

де $П_{\max}$ - максимальна величина показника серед указаних фірм.

Якщо показник є дестимулятором, тобто з його зростанням конкурентоспроможність знижується, перехід до бальної оцінки провадять за формулою:

$$Б = 10 \times П_{\min} / П,$$

де $П_{\min}$ - мінімальна величина показника серед указаних фірм.

Обчислення площі багатокутника провадять за сумою площ трикутників; при цьому площа трикутника, в якого дві сторони a , b , і кут між ними α , обчислюють за формулою:

$$S = \frac{1}{2} a \cdot b \cdot \sin \alpha.$$

2.5. Діагностика конкурентоспроможності продукції підприємства

2.5.1. Темі рефератів

- 1) Сутність конкурентоспроможності продукції підприємства: огляд підходів.
- 2) Аналіз параметрів конкурентоспроможності продукції.
- 3) Методи оцінки конкурентоспроможності продукції: огляд, переваги й недоліки.
- 4) Критерії оцінки конкурентоспроможності продукції підприємств міського господарства.
- 5) Алгоритм оцінки конкурентоспроможності товару.

6) Оцінка конкурентоспроможності продукції як основа розробки «портфелю підприємства».

7) Оцінка конкурентоспроможності продукції в моделі «життєвого циклу товару».

8) Оцінка конкурентоспроможності товару як передумова формування стратегічних рішень.

9) Роль діагностики конкурентоспроможності товару в системі економічної діагностики.

10) Діагностика конкурентоспроможності товару як основа діагностики конкурентоспроможності підприємства.

2.5.2. Практичні завдання для самостійної роботи.

Завдання 1

Розрахувати показник відносної конкурентоспроможності вантажного автомобілю №1 порівняно з автомобілем №2, ураховуючи вихідні дані таблиці 7.

Таблиця 7 Технічні й економічні показники

Показники	Автомобіль №1	Автомобіль №2
Технічні		
1. Термін служби, років	10	10
2. Максимальна швидкість, км/год.	105	115
Економічні		
1. Ціна, грн.	23200	28000
2. Паливо, грн.	4500	6700
3. Мазильні матеріали, грн./рік	500	560
4. Витрати на шини, грн./рік	900	1200
5. Технічне обслуговування, грн./рік	4500	5000

Вважати, що автомобілі відповідають нормам міжнародних нормативних документів.

Завдання 2

На основі даних таблиці 8 розрахувати показник конкурентоспроможності нової моделі верстату порівняно зі старою . Взяти до уваги, що в новій моделі

продуктивність буде підвищеною в 1,6 рази, надійність у 2,7 раза, довговічність до першого капітального ремонту - у 2,0 рази. Вага цих технічних показників - відповідно 0,3; 0,5; 0,2. Верстат відповідає вимогам міжнародних нормативних документів.

Таблиця 8 Показники моделей верстатів

Показники	Стара модель	Нова модель
1. Ціна, тис. грн.	45	65
2. Витрати на планові ремонти, тис. грн.	78	55
3. Витрати на позапланові ремонти, тис. грн.	15	5
4. Витрати на аварійні ремонти, тис. грн.	10	3
5. Витрати на монтажне та технічне обслуговування, тис. грн.	12	12

Завдання 3

Два пасажирських авіалайнери відомих фірм є конкурентами та мають близькі технічні й економічні показники, наведені в таблиці 9.

Таблиця 9 Технічні й економічні показники авіалайнерів

Показники	Лайнер 1	Лайнер 2
Технічні		
1. Пасажиромісткість, чол.	255	360
Економічні		
1. Амортизація, млн. дол./рік	15	8
2. Сукупні витрати на персонал, млн. дол./рік	2,0	4
3. Витрати на паливо, млн. дол./рік	10	14
4. Витрати на технічне обслуговування, млн дол/рік	2,5	6

Необхідно:

Обчислити показник відносної конкурентоздатності лайнера 1 порівняно з лайнером 2. Вважати, що обидва лайнери відповідають вимогам міжнародних нормативних документів.

2.6. Діагностика майна та ринкова ціна підприємства

2.6.1. Темы рефератів

- 1) Аналіз використання діагностики майна підприємства.
- 2) Фактори формування вартості майна підприємства.
- 3) Вплив середовища місцезнаходження об'єкта на оцінку його вартості.
- 4) Особливості оцінки майна акціонерних товариств.
- 5) Методи оцінки майна підприємства.
- 6) Етапи оцінки вартості підприємства.
- 7) Витратний підхід до оцінки вартості підприємства.
- 8) Визначення вартості земельної ділянки.
- 9) Порівняльний підхід до оцінки вартості підприємства.
- 10) Дохідний підхід до оцінки підприємства.

2.6.2. Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Оцінити вартість підприємства за допомогою дохідного підходу_методом дисконтованих грошових потоків. За допомогою прогнозних розрахунків оцінювач визначив, що підприємство приносить щорічний прибуток у розмірі 30000 грн. Ставки прибутковості на фінансові ресурси, які використовують для купівлі підприємства - 12% щорічних. Наприкінці восьмого року підприємство буде продане за 220000 грн.

Необхідно:

Визначити поточну вартість підприємства.

Завдання 2

Для проведення оцінки вартості об'єкта було дібрано аналогічні об'єкти, продані в минулому. Головними параметрами, що визначають вартість, є загальна площа та вартість 1м² площі. У таблиці 10 наведено необхідні дані.

Таблиця 10 Вихідні дані для оцінки вартості об'єкта

Показники	Одиниці виміру	Об'єкти порівняння		
		Оцінюваний об'єкт	№1	№2
1. Ціна продажу	тис. грн.		2920	3275
2. Загальна площа	м ²	5200	8000	8500
3. Ціна 1м ² площі	грн/м ²		520	550
Корегування ціни 1м²				
4. Умови фінансування			+3%	+6%
5. Умови продажу			- 2,5%	- 5%

Необхідно:

Обчислити вартість оцінюваного об'єкта методом продажу (на основі порівняльного підходу).

Завдання 3

Визначення вартості майнового комплексу підприємства методом прямої капіталізації (дохідний підхід). Аналізом фінансової документації визначено, що підприємство створюватиме щорічний операційний прибуток в розмірі 525000 грн. Інвестори до купівлі підприємства залучають банківський кредит розміром 2500000 грн., і передбачають використовувати власні кошти. Ставка капіталізації на позиковий капітал (іпотечна постійна) - 15,5%; інвестори (з огляду на продажі інших аналогічних об'єктів) очікують ставку капіталізації на власні кошти - 18%.

Необхідно:

Оцінити вартість підприємства.

Методичні вказівки

Ставка капіталізації для власних коштів - відношення щорічного потоку грошових коштів (до оподаткування) до суми власних коштів, використаних для купівлі майна (об'єкта).

Ставка капіталізації для позикових коштів (іпотечна постійна) є відношення щорічних виплат за кредитом до величини самого кредиту.

Завдання 4

Обчислити сумарну зважену оцінку підприємства на основі даних, наведених у таблиці 11.

Таблиця 11 Результати оцінки вартості підприємства трьома методами

Метод оцінки вартості підприємства	Сума оцінки, млн. грн.	Вага оцінки
1. Метод чистих активів	620	0,35
2. Метод ринку капіталу	450	0,35
3. Метод дисконтування грошових потоків	580	0,30

Завдання 5

Провести класифікацію методів оцінки вартості підприємства відповідно до дохідного, порівняльного й витратного підходів.

2.7. Управлінська діагностика

2.7.1. Теми рефератів.

- 1) Поняття управлінської діагностики: огляд підходів.
- 2) Зміст управлінської діагностики.
- 3) Діагностика організаційної структури управління підприємством.
- 4) Моделювання й оцінка процесів управління.
- 5) Оцінка організаційно-управлінського потенціалу підприємства.
- 6) Інформаційне забезпечення управлінської діагностики.
- 7) Діагностика місії та системи цілей підприємства.
- 8) Діагностика систем відповідальності підприємства.
- 9) Діагностика системи стимулювання на підприємстві.
- 10) Діагностика обліку й контролю на підприємстві.

2.7.2. Практичні завдання для самостійної роботи.

Завдання 1

Використовуючи методи оцінки керівників, зваженої оцінки, а також цілісного підходу, виявити найбільш "проблемні" процеси, що мають місце на фармацевтичному підприємстві.

Завдання 2

Зобразити у вигляді графіку процес складання іспиту з економічної діагностики. Оцінити вплив окремих етапів на досягнення кінцевої мети. Виявити оптимальний шлях.

Завдання 3

Організаційна структура управління підприємства включає 27 підрозділів із загальною кількістю працівників 1750 чол. з них 17 підрозділів із загальною чисельністю 1080 чол. — прямого підпорядкування керуються з одного центру.

Необхідно:

- 1) обчислити структурний коефіцієнт централізації – $K_{\text{сц}}$;
- 2) обчислити кількісний коефіцієнт централізації – $K_{\text{кц}}$.

2.8. Діагностика виробничого потенціалу підприємства

2.7.1. Теми рефератів

- 1) Поняття виробничого потенціалу: огляд підходів.
- 2) Методи діагностики виробничого потенціалу.
- 3) Економічна оцінка виробничого потенціалу.
- 4) Експрес-метод діагностики виробничого потенціалу підприємства.
- 5) Ресурсний підхід до оцінки виробничого потенціалу: переваги й недоліки.
- 6) Структурний підхід до оцінки виробничого потенціалу: переваги й недоліки.
- 7) Цільовий підхід до оцінки виробничого потенціалу підприємства: переваги й недоліки.
- 8) Дисконтування економічної оцінки виробничого потенціалу.
- 9) Розробка алгоритмів діагностики виробничого потенціалу підприємства.
- 10) Інформаційне забезпечення діагностики виробничого потенціалу.

2.8.2. Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Виробниче підприємство отримує прибуток від основної діяльності: виробництва продукції та її реалізації. Для обчислення економічної оцінки

виробничого потенціалу ($E_{\text{вп}}$) за термін корисного використання основних фондів прийнято термін використання (до повної амортизації) активної їхньої частини - 5 років. Розрахунок економічної оцінки виробничого потенціалу за роками дав результати, наведені в таблиці 12.

Ставку дисконтування для сум, що належать до наступних років, прийняти на рівні 8%.

Таблиця 12 Економічна оцінка виробничого потенціалу за роками

№з/п	Рік	$E_{\text{вп}}$, грн.
1	2005	80700
2	2006	90300
3	2007	97600
4	2008	123000
5	2009	138600

Необхідно:

Обчислити узагальнену економічну оцінку виробничого потенціалу підприємства.

Методичні вказівки

Для обчислення дисконтованих сум слід використовувати формулу:

$$E_{\text{пп}}^{\text{д}} = (\sum E_{\text{пп},t} / (1+r)^{t-1}) / \text{тп},$$

де: $E_{\text{вп},\text{е}}$, $E_{\text{вп},t}$ - дисконтовані й недисконтовані оцінки за рік t ,

t - порядковий номер року від початку терміну обчислення,

r - ставка дисконтування, що в цій задачі дорівнює 0,08.

Завдання 2

На кінець звітнього року виробниче підприємство мало показники, відбиті в таблиці 13. При цьому показники прибутку віднесено до кожного з виробничих ресурсів. Прийняті норми амортизації для активної частини основних фондів і для пасивної частини становлять відповідно 17 і 3,5% на рік.

Таблиця 13 Ресурси виробничого потенціалу підприємства

Ресурси виробничого потенціалу	Вартість на кінець року, грн.	Валовий прибуток, грн.
1. Основні виробничі фонди:		
а) активна частка	47700	23200
б) пасивна частка	269400	25050
2. Оборотні виробничі фонди	65800	35700

Необхідно:

Розрахувати часткову, за звітний рік, економічну оцінку виробничого потенціалу підприємства.

2.9. Фінансова діагностика

2.9.1. Теми рефератів

- 1) Зміст фінансової діагностики: огляд підходів.
- 2) Показники фінансової діагностики.
- 3) Особливості фінансової діагностики у фармацевтичній галузі.
- 4) Використання «Золотого правила економіки підприємства» для оцінки його фінансового стану та стійкості.
- 5) Використання теорії графів у процесі фінансової діагностики.
- 6) Використання персональних комп'ютерів у процесі фінансової діагностики.
- 7) Аналіз видів фінансової діагностики.
- 8) Характеристика фундаментальної фінансової діагностики.
- 9) Характеристика експрес-діагностики.
- 10) Інформаційне забезпечення фінансової діагностики.

2.9.2. Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Оцінити фінансову стійкість функціонування підприємства, використовуючи «Єдине правило фінансової стійкості функціонування підприємства» і дані, наведені в таблиці 14.

Таблиця 14 Показники функціонування підприємства

Показники	Період	
	Попередній	Звітний
1	2	3
1. Прибуток, тис. грн.	2050	3700
2. Власний капітал, тис. грн.	1300	2300
3. Оборотні активи, тис. грн.	3700	4200
4. Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	10800	13400
5. Активи, тис. грн.	6300	7300
6. Позиковий довгостроковий капітал, тис. грн.	1600	1800
7. Позиковий короткостроковий капітал, тис. грн.	1700	1250
8. Постійні витрати, тис. грн.	3500	3500

Завдання 2

Розрахувати показники оцінки фінансового стану та стійкості функціонування підприємства за наступними вихідних даних:

- 1) обсяг реалізації (ОР) - 7000 тис. грн.
- 2) поточні активи (ПА) - 2700 тис. грн.
- 3) власний капітал (ВК) - 1450 тис. грн.
- 4) позиковий капітал (ПК) - 920 тис. грн.
- 5) прибуток від реалізації (П) - ї 300 тис. грн.
- 6) активи (А) - 4800 тис. грн.
- 7) позиковий короткостроковий капітал - 850 тис. грн.
- 8) постійні витрати – 2200 тис. грн.

Завдання 3

Проаналізувати взаємозалежність «Золотого правила ефективної діяльності підприємства» й «Єдиного правила фінансової стійкості функціонування підприємства».

Завдання 4

Проаналізувати структуру даних Балансу та Звіту про фінансові результати як джерел інформації для фінансової діагностики підприємства.

Завдання 5

Дати характеристику особливостей фінансової діагностики підприємств житлово-господарської галузі.

Завдання 6

Послугуючись «Золотим правилом ефективної діяльності підприємства» й вихідними даними, наведеними в таблиці 15, оцінити фінансову рівновагу процесу колообігу капіталу на підприємстві.

Таблиця 15 Показники діяльності підприємства

Показники	Звітний період	Попередній період
1. Середня за період вартість активів, тис. грн.	3400	3320
2. Виручка від реалізації, тис. грн.	5650	55300
3. Прибуток від реалізації продукції за період, тис. грн.	1150	895

2.10. Діагностика економічної безпеки підприємства

2.10.1. Темі рефератів

- 1) Економічна безпека: поняття, форми вияву, рівні.
- 2) Показники оцінки економічної безпеки підприємства.
- 3) Небезпека фірми на міжнародному рівні: сутність, оцінка.
- 4) Небезпека фірми на національному рівні: сутність, оцінка.
- 5) Небезпека фірми на регіональному рівні: сутність, оцінка.
- 6) Небезпека фірми на індивідуальному рівні: сутність, оцінка.
- 7) Економічна безпека й економічні закони.
- 8) Особливості економічної безпеки підприємств у сучасних умовах України.
- 9) Діагностика економічної безпеки підприємства як основа прийняття стратегічних рішень.
- 10) Інформаційне забезпечення діагностики економічної безпеки підприємства.

2.10.2. Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Обчислити коефіцієнт безпеки операційної діяльності підприємства на основі наведених нижче показників:

- 1) постійні витрати підприємства протягом року - 230000 грн.
- 2) змінні витрати на весь обсяг продукції протягом року - 500000 грн.
- 3) ціна одиниці продукції-250 грн./од.
- 4) виручка від реалізації продукції протягом року - 820500 грн.

Завдання 2

Використовуючи показник Вівера, провести діагностику загрози банкрутства підприємства протягом трьох років. Вихідні дані наведено в таблиці 16. Порогові значення коефіцієнта Вівера - 0,2.

Таблиця 16 Показники діяльності підприємства

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.
1. Чистий прибуток, тис. грн.	4400	2180	3350
2. Амортизація, тис. грн.	890	1130	1190
3. Короткострокові боргові зобов'язання, тис. грн.	3350	3420	3315
4. Довгострокові боргові зобов'язання, тис. грн.	220	320	220

Завдання 3

Обчислити коефіцієнт ефективності підприємництва, використовуючи наступні дані:

- 1) активи підприємства - 28800 тис. грн.
- 2) первісна вартість основних засобів виробництва - 23500 тис. грн.
- 3) коефіцієнт зносу основних засобів виробництва - 60%.

Оцінити ефективність підприємства, виходячи з того, що порогове значення коефіцієнта - 0,5.

Завдання 4

Фірма запланувала на звітний період підвищення рентабельності активів до 22%. Фактично рентабельність досягла 25%. Розрахувати коефіцієнт дієвості фірми й перевищення останнім порогового значення (1,0).

2.11. Діагностика економічної культури підприємства.

2.11.1. Темы рефератів

Поняття економічної культури. Структура економічної культури. Вплив економічної культури на діяльність підприємства. Економічна культура і стратегії фірми. Особливості економічної культури підприємств в Україні. Алгоритм діагностики економічної культури підприємства.

- 1) Компоненти організаційної культури.
- 2) Методи, прийоми і способи, які використовують при проведенні культурологічної діагностики.
- 3) Основні корпоративні цінності й норми.
- 4) Елементи культури виробництва.
- 5) Характеристика структури елементів корпоративної культури.
- 6) Наявні моделі і типи організаційної культури.
- 7) Типи культури, за якими будується профіль організаційної культури підприємства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні

- 1.Васина А. А. Финансовая диагностика и оценка проектов. - СПб.: Питер, 2004. -448 с.
- 2.Глазов М. М. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебник для студентов ВУЗов. - СПб.: Анд-реевский изд. дом, 2006. -448 с.
- 3.Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексюк. - К.: КНЕУ, 2002. - 192 с.

Додаткові

4. Абрютина М. С. Экспресс-анализ бухгалтерской отчетности: Методика; Практические рекомендации. - М.: Дело и Сервис, 1999. - 190 с.
- 5.Афанасьев Н. В. Экономика предприятия: Учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Н. В. Афанасьев, А. Б. Гончаров. -Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2004.-410 с.

- 6.Багаев Г. Л. Маркетинг-статистика: Учебн.пособие - СПб.: СПб: ГУЗФ, 1999.-206 с.
- 7.Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация. - М.: Финансы и статистика, 1996. - С 24
- 8.Эффективное управление фирмой: современная теория и практика / Н. П. Бондарь, О. В. Васюхин, А. А. Голубев. - СПб.: "Бизнес-пресса", 1999.-416с.
- 9.Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навч.-практ. посібник/ Под ред. С, Ф. Голова. -Дніпропетровськ: ТОВ "Балано-клуб", 2000, - 768 с.
- 10.Вартанов А. С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. - М.: Финансы и статистика, 1991 - 80 с
- 12.Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. - 360 с.
- 13.Грунин О. А. Экономическая безопасность организации. – СПб: Питер, 2002, - 160 с.
- 14.Диагностика производственных систем / Под ред. Ф Ф Аунапу -Иркутск: Иркутский центр научно-технической информации, 1972. - 40 с.
- 15.Забродский В. А. Диагностика финансовой устойчивости функционирования производственно-экономических систем / В. А. Забродский. Н. А. Кизим. - Харьков: Бизнес-Информ, 2000. - 108 с.
- 16.Иванов Ю, Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Н. А. Дробитько, О. С Абрамова. - Харьков: Изд. ХНЭУ, 2004. - 256 с.
- 17.Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуру. Пер. с англ. / К. Камерон, Р. Куинн; Под ред. Н. В. Андреевой - СПб Питер, 2001.-320 с.
- 18.Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры, - М.: Финансы и статистика, 2002. - 560 с.
- 19.Крейнина М. Н. Финансовое состояние предприятия: методы оценки. -М.: ИКЦ"ДИС", 1997.-222 с.
- 20.Малин А. С. Исследование систем управления / А. С. Малин, В. И. Мухин. - М.. ГУ ВШЭ, 2002. - 400 с.

- 21.Маркова В. Д. Стратегический менеджмент: Курс лекций / В. Д. Маркова, С. А. Кузнецова, - М.: ИНФРА-М; Новосибирск: Сибирское соглашение, 2001. -288 с.
- 22.Нємцов В. Д. Стратегічний менеджмент Навч. посібник / В. Д. Нємцов, Л. Є. Довгань. - К.: ТОВ "УБПК "ЕксОб", 2002. - 560 с.
- 23.Портер М. Стратегія конкуренції/ Пер. з англ. А. Олійник, Р Сільський. - К.: Основи, 1997. - 390 с.
- 24.Раппопорт В. НІ. Диагностика управления: практический опыт и рекомендации. - М.: Экономика, 1988, - 128 с.
- 25.Рилоль-Сарагоси Ф. Б. Основы финансового и управленческого анализа. - М.. Изд. "ПРИОР", 2000. - 224 с.
- 26.Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 554 с.
27. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: Учебник для вузов. Пер. с англ. / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд; [Под ред. Л. Г. Зайцевой, М. И. Соколовой. - М : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. - 576 с.
28. Тренев Н. Н. Предприятие и его структура: Диагностика. Управление. Оздоровление: Учебное пособие для вузов. - М.: Изд. "ПРИОР" 2С02. - 240 с.
29. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Пер. з англ. - К.: Наукова думка, 2001. - 368 с.
- 30.Управление конкурентоспособностью организации: Учебн. пособие / Р. А. Фатхутдинов. - М.: Изд. «Эксмо», 2004. - 544 с.
- 31.Учебное пособие для лодготовки к сдаче квалификационного экзамена по зкспертной оценке имущества, недвижимости, имуществен-ных и неимущественных прав, бизнеса, техники и оборудования (катего-рии А, В, С) / Под ред. А. Мендрула. - К.: Консалтинговая фирма "Эксперт-Л", 2000. - 324 с.
- 32.Экономика предприятия: Учебн. пособие / Под общ. ред. д.з.н.: проф. Л. Г. Мельника. - Сумы: ИТД "Университетская книга", 2002. - 632 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до виконання практичних і самостійних робіт студентів із дисципліни
«Економічна діагностика»
(для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форми навчання за
спеціальністю 7.03050401 «Економіка підприємства»).

Укладач: **ГЛУХАРЄВ** Сергій Миколайович

Відповідальний за випуск *П. Т. Бубенко*

Редактор *К.В. Дюкар*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2010; поз. 304 М

Підп. до друку 19.03.2012

Друк на різнографі

Зам. №

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,4

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства
вул. Революції, Харків, 12, 61002,
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.052011 р.